

Hermann Veronika

A játék kedvéért

Laurent Perbos művei

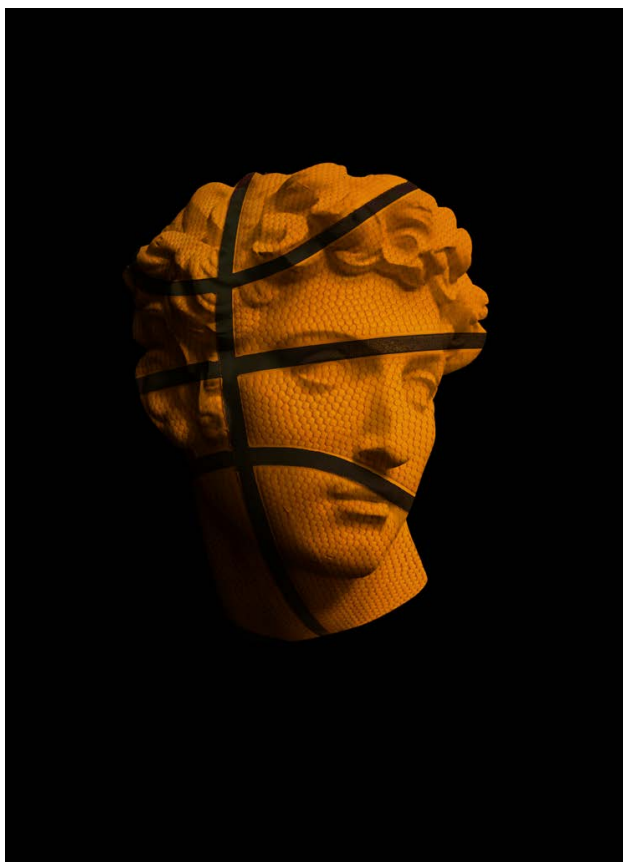
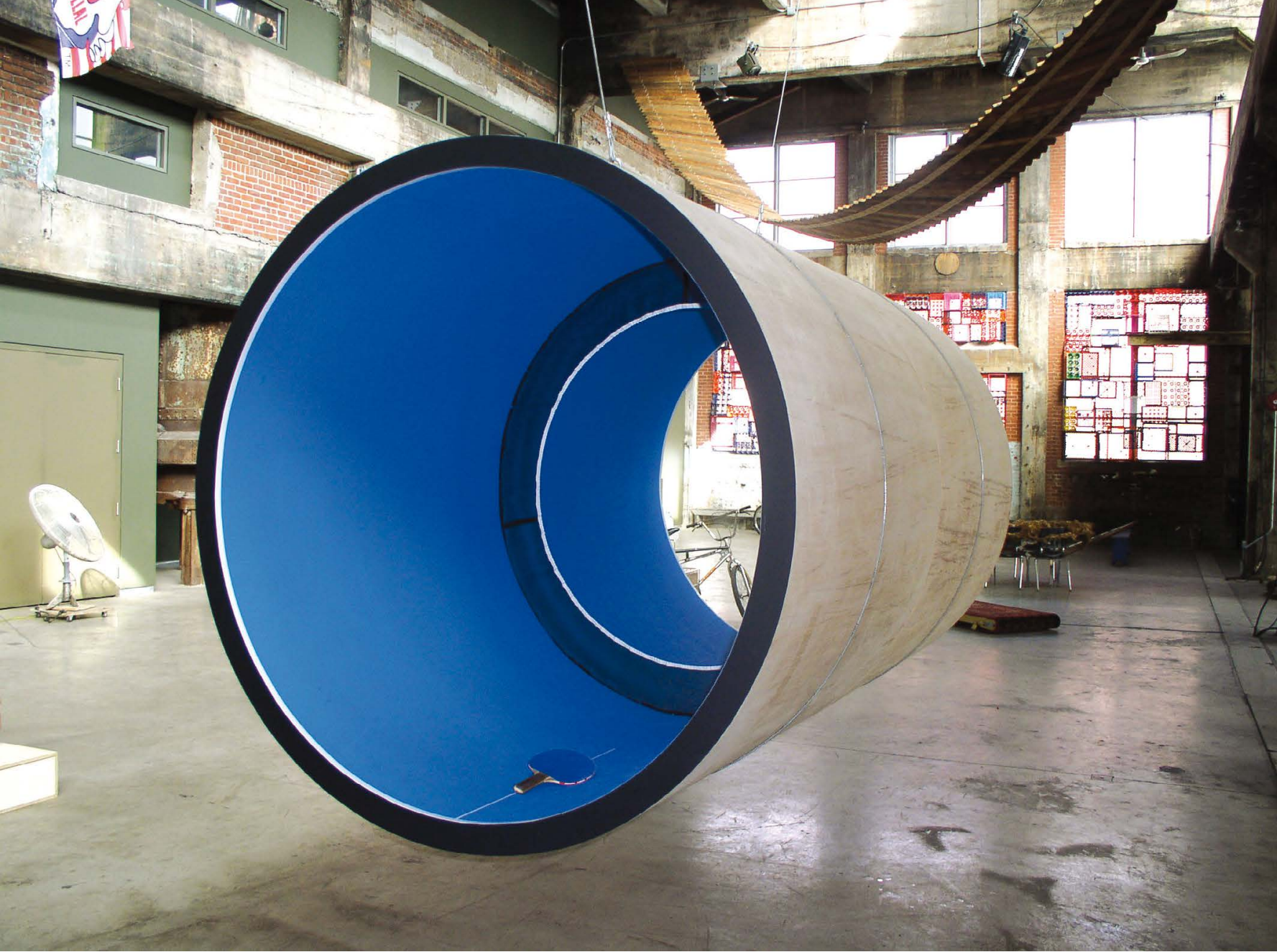
Sportfilm, sportkönyv, sportorvos, sportszociológia, sportpszichológia, sporttörténet – a sportsor szinte a végtelenségig folytatható. Alig van olyan szegmense a világnak, amelyben ne találnánk valamiféle sportra vonatkozó utalást, területet vagy részletet. A pénz, a szex és a politika mellett a sport az a téma, amely évezredek óta mindenkit érdekel, és ez nyilván nem független attól, hogy kombinálni és erősíteni tudja a másik három vonzó tulajdonságait is. Noha a sport és a sportolás mai fogalmai a modernizmusban alakultak ki (lásd még 1896), a versenyek és bajnokságok már az antik görög és római kultúrá-

ban fontos társadalmi tényezők, egyben látványosságok voltak, ahogyan például a középkori lovagi tornákat is efféle eseményekként olvashatjuk. A modern kori sport aztán a 19. század végétől összefonódott a pénzzel, a 20. században pedig vitán felül az egyik legfontosabb társadalomformáló erővé vált. A sport ugyanis gazdasági és mediális vonatkozásai mellett olyan identitásképző erő, amely kikerüli a hagyományos határokat, vagyis egyesíti az egyénit a közösséggel, a globálissal a lokálissal, a teljesítményt a fejlődéssel. Ily módon – ahogyan erre Laurent Perbos munkái kapcsán még utalni fogok – olyan társa-

Laurent PERBOS:
Pingpongcső, 2002,
fa, akril, háló,
274×152×152 cm
A művész jóvoltából →

Laurent PERBOS:
Szigetjátsszótér, 2005,
úszó teniszpálya
projekt
A művész jóvoltából ↓

Laurent PERBOS:
Giuliano de Medici,
 4. verzió, 2016,
 szítanyomat, 70x50 cm
 A művész jóvoltából →

dalmi jelenség, amely egyben retorikai alakzat, állandó és térbeli metonímia, amelyben a rész több nézőpontból is az egészet képviseli: az egyéni teljesítmény olyan narratíváit állítja elő, amelyek közösségi identitást is létrehozhatnak a csapatsportoktól a nemzeti hős olimpiakonokon át a sporton keresztül megvalósuló nevelődés- és beavatástörténetekig. Az egyéni mindig egy nagyobb mintázat részévé válik, bármilyen sportág kezd el performatív aktusként működni, vagyis a cselekvésen keresztül cselekvést, mindenre kiható identitáskonstrukciókat létrehozni.

Ahogy az ókori görögöknél az „önmagunkkal való törődés” aktusában egyszerre volt jelen az egyénnek a saját magát és a várost jobbító törekvése, a sport úgy alkotja meg az individuális és kollektív történeteket, amelyek jellemzően a minden kultúrában értéket hordozó hősiesség, önfeláldozás, önuralom, erő és teljesítmény fogalmaival operálnak. A sport társadalomban betöltött szerepe sokat elárul annak általános értékhierarchiájáról: azok a kultúrák, ahol a sportteljesítménynek, különösen pedig a gazdasági és politikai érdekekkel, gyógyszeriparral és lobbitevékenységgel összefonódó élsportnak kiemelt szerepe van, gyakran az egyéb társadalmi erények hiányát leplezik el a sportrajongással. Egyszerűbben fogalmazva, intellektuálisan és kulturálisan hátrányos helyzetbe kerülhet az a nemzet, ahol a sportolókat helyezik a társadalmi hierarchia csúcsára, ahol a nemzeti identitás egészségtelen mértékben függ az élsport teljesítményeitől.

Laurent PERBOS:
A világ leghosszabb futball-labdája,
2006, futball-labdák, 195×25×25 cm
Fotó: Florent Joliot
A művész jóvoltából

A sporttal kapcsolatos dilemmáknak ugyanis az is a sajátosságuk, hogy igen hamar a visszájukra fordulnak át. Az Egyesült Államokban számtalan fikciós és dokumentarista alkotás (*Friday Night Lights, All American, The Blind Side, Remember the Titans*) mutatja be, hogy a szerencsétlenebb helyre vagy körülmények közé született fiataloknak milyen kiugrási lehetőséget jelentenek a középiskolai és egyetemi sportrendezvények és sportösztöndíjak. A felemelkedéstörténetek másik oldalán azonban ott vannak a végletekig kihasználtságok, akiknek engedelmességet teste egyrészt befektetés, másrészt egy mediális tömegszórakoztatási rendszer eleme. Ugyanez igaz az egyéni történetekre is: a középiskolai tornaóra sokaknak megalázó élmény, másoknak az önmegismerés felé vezető út; egy sportklub lehet a különféle kirekesztő beszédmódok és zaklatások melegágya, de befogadó és értékteremtő környezet is; a sportban ott rejlik a legnagyobb dicsőség és a legnagyobb bukás – hősei és áldozatai pedig sztárok és hétköznapi emberek.

Ezekre világszerte rá Laurent Perbos francia képzőművész messziről is igen jól felismerhető installációi és (közterületi) szobrai, amelyek a sporthoz kapcsolódó eszközöket, tárgyakat és sztereotípiákat elnagyolt felkiáltójelként illesztik be a társadalmi tér és a kortárs képzőművészet kontextusaiba, valamint a szokatlan helyszínekre. Ahogyan egy interjúban¹ Perbos elmondta, a sport nemcsak az egyik legfontosabb társadalmi cselekvés, hanem magától értetődően működik szimulákrumként is, vagyis – ahogyan Jean Baudrillard francia filozófus túlhivatkozott dolgozatában olvasható – olyan másolat, ami mögött nincs eredeti. Perbos munkái egyrészt nagyon egyértelműek, hiszen a pop-art és a posztmodern minden jellegzetességét, ráadásul a sport körüli diskurzusokat is felvonultatják, másrészt zavarbaejtően sokfélék. A nagy méretű, élénk színű, különféle sportszereket és sportpályákat megtestesítő vagy felhasználó installációk tele vannak popkulturális utalásokkal, előhívják az egyes sportágakhoz kapcsolódó közhelyeket, művészeti alkotásként valahol a szórakoztatás és a figyelemfelkeltés között helyezkednek el. Az Université de Provence bölcsészka előtti lépcsőkre felfestett tenispálya (*Aire*, 2005), az inverz piramisba

(*Invert Pyramid*, 2019) vagy (Pride-) zászló alakzatba (*Rainball-Flag*, 2018) rendezett színes kosárlabdák, a focilabda-diszkógömb (*The Soccer Disco Ball*, 2016) vagy éppen az egymásba kapaszkodó labdák (*Ballon*, 2003) tárgyként és a tárgy illúziójaként is működnek. Perbos a sportot általában és a különféle sportágakat – igen reflektáltan – „társadalmi mítoszoknak” nevezi, amelyek kódját fel lehet használni a szimulákrum, ha úgy tetszik, az optikai és érzéki illúzió megteremtéséhez.

A szimulákrum alakzata azért is illik ezekre a munkákra, mert minden sport önmagában illúzió: eredet nélküli másolat. Perbos általában olyan játékokat idéz fel, amelyek nagyon népszerűek, profi és amatőr szinten egyaránt tömegeket mozgatnak meg – szó szerint és metaforikusan is –, valamint jól körülhatárolható közterek kapcsolódnak hozzájuk. A foci, a tenisz, az asztalitenisz és a kosárlabda mind fontos gazdasági tényező, tornáik kimerítik

Laurent PERBOS: Egy pont az egész, 1996, céltábla, változó méretek
A művész jóvoltából

↑
 Laurent PERBOS:
Mentés, 2002, függő
 pingpongasztal, gyanta,
 karton, hevederek,
 274×152×400 cm,
 kiállítási enteriőr
 A művész jóvoltából

a médiaesemény fogalmát, szimulákrumból spektakulomot hoznak létre, játékosai szupersztárok, követésük és művelésük az átlagemberek kedvenc tevékenységei közé tartozik. Ugyanakkor megmutatkozik bennük a sport kettős természete, hiszen eszünkbe jutnak a profi futball profitproblémái, a tenisz vélt vagy valós elitizmusa és rasszizmusa vagy a kosárlabdával kapcsolatos amerikai képek, amelyek a játékot a társadalmi leszakadás vagy felzárkózás koordinátatengelyei mentén értelmezik.

Laurent Perbos tárgyai, köztéri szobrai és installációi voltaképpen *metasportot* űznek: játékokat gondolnak újra és helyeznek meglepő környezetbe azért, hogy játék mivoltukra a játék kedvéért hívják föl a figyelmet. A különféle, divattal, fogyasztással és életstílussal foglalkozó oldalakon és közösségi médiumokban számos olyan lista lehet botlani, amelyek, mondjuk, a világ legszebb

kosárpályáit vagy legezotikusabb focipályáit mutatják be.² Perbos Aix-en-Provence-i tenispályájának vagy tengerparti szobrainak tulajdonképpen joggal lenne a helye ezek között, még akkor is, ha intenciójuk egészen más, mint egy valódi sportpályáé. Pont azért, mert zárójelbe teszik a sport valódiságát, és arra kérdeznék rá, hogy mit és milyen körülmények között akarunk játszani. Megmutatják a pátosz mögötti komikumot, az elszántság mögötti kapzsiságot, de a helyszínben rejlő varázslatot, az intellektuális és fizikai szükségszerűségek jelentőségét, a szabályok illúzióját és a testek mozgásának mesterkéltségét is. Megmutatják, milyen nehéz eldönteni, hogy amit várunk tőlük, az világunk megváltása vagy csak egy szép hely, ahol játszunk.

1 Interview with Laurent Perbos. <https://www.les-nouveaux-riches.com/interview-with-laurent-perbos/> (Letöltve: 2021. 04. 12.)

2 Lásd például: World's Top Most Amazing Basketball Courts. <https://vortexbasketball.com/news/worlds-top-10-most-amazing-basketball-courts> (Letöltve: 2021. 04. 12.)